

ШЛЯХИ БЕЗПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ЛІКАРЯ-СТОМАТОЛОГА НА КАФЕДРІ ДИТЯЧОЇ СТОМАТОЛОГІЇ

Труфанова В.П., Шешукова О.В., Поліщук Т.В., Казакова К.С.,
Бауман С.С., Мосієнко А.С.

Українська медична стоматологічна академія

Розглядаються актуальні питання переходу від традиційної системи післядипломного навчання лікарів до системи безперервної медичної освіти, шляхи реалізації освітніх програм із застосуванням елементів дистанційного навчання. Висвітлюється тема атестації в сучасних умовах фахівців, особливості проведення курсів професійного удосконалення в умовах локдауну.

Ключові слова: безперервна медична освіта, атестація фахівців, дистанційна освіта.

This article considers the challenging issues on the transition from the traditional system of dental doctor post-graduate training to the system of ongoing profession development, the ways to implement post-graduate educational programs by using elements of distance learning. Special attention was paid to the procedure of the certification of dental professionals in modern conditions and the peculiarities dealing with the organization of professional development courses in lockdown period.

Key words: continuing medical education, certification of specialists, distance learning.

Для забезпечення якісної медичної допомоги лікар має постійно вдосконалюватися. Підвищені вимоги до рівня теоретичної й практичної підготовки лікаря нині потребують використання інформаційних і комп'ютерних технологій у його професійній діяльності, що пов'язане зі стрімким розвитком нових напрямів і технологій у медицині. Необхідність постійного оновлення знань лікаря, швидке перенавчання і зміна сфери застосування знань продиктовані переходом від традиційної системи післядипломного навчання лікарів до системи безперервної медичної освіти.

В Україні з 1 січня 2020 року змінено порядок проведення атестації лікарів. Відповідно до наказу МОЗ України № 446 від 22.02.2019 року «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» встановлено, що облік балів за проходження безперервного професійного розвитку (БПР) рекомендований у 2019 році та обов'язковий із 1 січня 2020 року. Щорічна перевірка особистого освітнього портфолію з балами безперервного професійного розвитку розпочинається у 2021 році [1].

Безперервним професійним розвитком передбачено накопичення освітньої активності обсягом 50 балів за рік, із них 36 годин мають бути отримані в постачальників освіти за спеціально розробленими програмами, а 14 годин – за участь у освітніх заходах – конференціях, семінарах, школах, стажуваннях. Упровадження бальної системи БПР із використанням освітнього портфолію дає певні переваги і головним лікарям, які планують підготовку фахівця за необхідними для медичного закладу напрямками, і лікарям, забезпечуючи високий рівень післядипломної підготовки. В умовах жорсткої конкуренції серед навчальних закладів, що провадять післядипломну освіту, саме короткострокові модульні програми підвищення кваліфікації створюють сприятливі умови для підвищення кваліфікації лікарів, які надовго не можуть бути відірвані від основної роботи, дозволять знайти своїх слухачів і забезпечити зайнятість співробітників кафедр післядипломної освіти.

З 1 квітня фінансування навчання фахівців за програмами безперервної освіти проводиться за гібридною моделлю: для 50% лікарів тимчасово збережено систему розподілу путівок на навчальні цикли в закладах вищої й післядипломної освіти, а для інших 50% передбачено капітаційні виплати в розмірі близько 2000 грн. Безперервний професійний розвиток може реалізовуватися з використанням однієї або кількох освітніх технологій:

- формальної освіти (присвоєння кваліфікації "лікар-спеціаліст" відповідної лікарської спеціальності, здобуття освітньо-наукового й наукового рівнів вищої освіти галузі знань "Охорона здоров'я" (доктор філософії, доктор наук);
- неформальної освіти (підвищення кваліфікації на циклах тематичного удосконалення в закладах післядипломної освіти, в тому числі за змішаною (денною й дистанційною) формою освіти, тривалістю 1 тиждень, 2 і більше тижнів, підвищення кваліфікації на курсах стажування в закладах післядипломної освіти, навчання або медичне стажування в закладі вищої освіти / закладі охорони здоров'я за межами закладу, де працює фахівець);
- інформальна освіта (участь у науково-практичних конференціях, конгресах, симпозиумах, професійний розвиток за дистанційною формою навчання з використанням електронних навчальних ресурсів (кількість балів, що враховуються до обов'язкового щорічного мінімуму, не має перевищувати 15 балів), навчання на симуляційних тренінгах або тренінгах з оволодіння практичними навичками, тематичне навчання (фахові школи, семінари, майстер-класи тощо), публікація статті або огляду в журналі з імпаکت-фактором).

Освітнім результатом навчання за програмами безперервної освіти є освоєння нових або вдосконалення раніше освоєних професійних компетенцій. Освітні результати (професійні компетенції, знання, вміння, досвід практичної діяльності) заявляються й формулюються розробниками програм, на підставі трудових функцій професійного стандарту, а також запитів роботодавця.

Процедура атестації з 2021 року стає обов'язковою умовою для підтвердження права займатися медичною діяльністю і включатиме тестування, виконання ситуаційних завдань, завдань на симуляторах, а також аналіз і перевірку портфолію фахівця.

Відповідно до додатка 5 наказу МОЗ України № 446 від 22.02.2019 року «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів» атестаційна комісія нараховує бали за проходження безперервного професійного розвитку на основі даних особистого освітнього портфолію лікаря й оригіналів документів, що підтверджують ці дані.

Бали нараховуються за кожен вид діяльності за критеріями безперервного професійного розвитку за наявності

документів, що підтверджують участь лікаря в освітньому заході.

Отже, лікарі, які здійснюють професійну діяльність, мають щороку подавати для перевірки до відповідної атестаційної комісії особисте освітнє портфоліо за відповідний річний період і підтверджувати щонайменше 50 балами. Слід зазначити, що декларувати можна необмежену кількість балів, але під час атестації враховується наявність мінімальної кількості балів.

Як обмежувальну міру передбачено, що лікарю, який подав недостовірні дані про результати проходження безперервного професійного розвитку або має недостатню мінімальну річну кількість балів безперервного професійного розвитку, атестаційна комісія відмовляє в атестації, його й роботодавця повідомляють листом (електронним листом).

З січня 2020 року на кафедрі дитячої стоматології УМСА розроблені й введені в дію 4 нові навчальні цикли тематичного удосконалення тривалістю 2 тижні, які успішно використовуються в системі безперервної медичної освіти. Новостворені програми циклів тематичного удосконалення користуються широким попитом серед лікарів-стоматологів. Особливостями циклів є їхня досить вузька тематика з чіткою освітньою метою для конкретної цільової аудиторії, відповідність професійних компетенцій лікаря-стоматолога дитячого й практична значущість для ведення пацієнтів у амбулаторно-поліклінічних умовах [2].

Удосконалення проводиться за широкою тематикою: «Актуальні питання дитячої стоматології», «Одонтопластика й реабілітація дітей із травматичними ушкодженнями зубів», «Сучасні підходи до діагностики й лікування ускладненого карієсу зубів у дітей», «Сучасні тенденції діагностики й лікування інфекційних хвороб слизової оболонки порожнини рота в дітей». Кожний цикл докладно розглядає сучасні тенденції в лікуванні основних стоматологічних хвороб, акцентуючи увагу на їх запобіганні. Особливістю курсів «Сучасні підходи до діагностики й лікування ускладненого карієсу зубів у дітей», «Сучасні тенденції діагностики й лікування інфекційних хвороб слизової оболонки порожнини рота в дітей» стало те, що їх проведення частково припало на період повного локдауну, отже, кафедрою були створені умови для викладання онлайн [3;4].

У програмі циклів тематичного удосконалення передбачено лекційні й семінарські заняття, які досить логічно й методично правильно вкладаються в онлайн-методику проведення. Крім того, професорсько-викладацький склад кафедри впроваджує дистанційні освітні технології й електронне навчання, які вкрай актуальні в умовах жорстких карантинних заходів. В основі освітнього процесу за дистанційного навчання лежить цілеспрямована, інтенсивна самостійна робота лікаря, який може вчитися в зручному для себе місці й у зручний час, маючи відповідне обладнання. Метою використання дистанційних освітніх технологій стало надання можливості освоєння освітніх програм безпосередньо за місцем проживання або тимчасового перебування того, хто навчається. В онлайн-режимі викладачі кафедри на базі освітніх платформ Zoom і Teams читали лекції, проводили розгляди складних клінічних випадків. Для слухачів дистанційної освіти розроблені й розміщені в інформаційній системі особистого сайту кафедри навчальні матеріали – електронні навчальні модулі, призначені для самостійного вивчення, що містять текстову інформацію, ілюстрації й механізми для контролю знань [4].

Важливим моментом реалізації дистанційного навчання є обов'язковий контроль знань. Аналіз поточної успішності слухачів дає можливість скоректувати матеріал, що буде подаватися далі, за необхідності повернутися до нез'ясованих моментів, ще раз наголосити на важливих нюансах. Для реалізації цих аспектів кожна лекція закінчується постановкою проблемних запитань, на які слухач має скласти письмову відповідь, що буде розглянута під час дискусії за темою лекції. Семінарські заняття передбачають складання кожним слухачем ситуаційної задачі, яка рецензується іншими слухачами методом «сліпої» рецензії, а потім задача й рецензія розглядаються всім загалом слухачів, що стимулює дискусію і сприяє засвоєнню матеріалу. Така практика поточного контролю дає можливість акцентувати інтелектуальні й професійні риси слухачів, деформалізує процес визначення рівня засвоєння матеріалу. Також програма містить тести й контрольні запитання, на які лікар має відповісти, щоб успішно завершити навчання.

Отже, завдяки розвитку інформаційних технологій засвоєння нового матеріалу, двосторонній зв'язок, обмін досвідом і повноцінне спілкування стають можливими й під час жорсткого карантину.

Список використаної літератури

1. Наказ МОЗ України № 446 від 22.02.2019 року «Деякі питання безперервного професійного розвитку лікарів».
2. Поліщук Т. В. Удосконалення комунікативних здібностей дитячого стоматолога на післядипломному етапі освіти шляхом створення "стоматологічного" спектаклю / Т. В. Поліщук, В. П. Труфанова, К. С. Казакова, О. В. Шешукова // Удосконалення якості підготовки лікарів у сучасних умовах : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю. – Полтава, 2016. – С. 171-172.
3. Поліщук Т.В. Застосування елементів дистанційної освіти в післядипломній підготовці лікарів - стоматологів / Т.В. Поліщук, О.В. Шешукова, В.П. Труфанова // Матеріали Всеукр. навч.-наук. конф. з міжнар. участю, присв. пам'яті ректора чл.-кор. НАМН України, проф. Л.Я. Ковальчука (Тернопіль, 21-22 травня 2015 р.) «Реалізація Закону України «Про вищу освіту» у вищій медичній та фармацевтичній освіті України» (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку. – Тернопіль: ТДМУ, 2015. – С. 493.
4. Шешукова О. В. Інновації в організації самостійної роботи лікарів-інтернів на кафедрі дитячої стоматології факультету післядипломної освіти / О. В. Шешукова, А. І. Падалка, В. П. Труфанова [та ін.] // Інноваційні технології в організації самостійної роботи студентів медичних освітніх закладів : матеріали навч.-наук. конф. з міжнар. участю, м. Полтава, 23 березня 2017 р. – Полтава, 2017. – С. 188-189.